

XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023



© disseny: joan pujol i ros



L'Acadèmia

FUNDACIÓ ACADEMIA DE CIÈNCIES MÈDIQUES
I DE LA SALUT DE CATALUNYA I DE BALEARS



REIAL ACADEMIA DE MEDICINA
DE CATALUNYA



SOCIETAT CATALANA
D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA



Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023

XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

Secretaria del Congrés: REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA
Carrer del Carme, 47 - 08001-Barcelona • Tel. 933171686 • secretaria@ramc.cat
Per a més informació: www.ramc.cat — www.historiamedicina.cat

TERCERA CIRCULAR

El XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana **se celebrarà a Sabadell els dies 10 i 11 de novembre de 2023.**

L'organització, a càrrec de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (RAMC; <http://ramc.cat/>) i la Societat Catalana d'Història de la Medicina (SCHM; <https://www.historiamedicina.cat/>), compta amb el recolzament de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears (ACMSCB) i de la seva Filial del Vallés Occidental, amb seu a Sabadell.

El lema del congrés és: **“La història en ciències de la salut: del passat al present per projectar el futur”**. Amb aquest objectiu, volem posar en contacte tots els professionals relacionats amb la medicina i les ciències de la salut del nostre àmbit, per tal de donar a conèixer els estudis històrics més recents.

Des de fa mesos el Comitè Organitzador (CO), el Comitè Científic (CC) i el Comitè de Suport Local hem estat treballant en la preparació del congrés. La seu serà el **Casal Pere Quart** (Rambla, 69. Sabadell).

El programa ja és a punt. Com podeu veure en les pàgines que segueixen, compta amb **conferències, quatre simposis i nou sessions de comunicacions orals**. A més, per cloure el congrés s'ha organitzat una interessant **visita cultural**.

Si encara no ho heu fet, **us animem a inscriure-us i a participar en aquest esdeveniment**, de característiques úniques, gràcies a una àmplia participació de ponents i congressistes provinents de diversos països.

Esperem poder saludar-vos els propers dies 10 i 11 de novembre a Sabadell.

Cordialment,

Joan Sala i Pedrós
President de l'ACMSCB
President del CO



Josep Antoni Bombí i Latorre
President de la RAMC



Elena Guardiola i Pereira
Presidenta de l'SCHM
Secretària del CO





Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023

XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

Secretaria del Congrés: REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA
Carrer del Carme, 47 - 08001-Barcelona • Tel. 933171686 • secretaria@ramc.cat
Per a més informació: www.ramc.cat — www.historiamedicina.cat

INSCRIPCIONS

- Quota general reduïda: 100 euros (pagaments fins al dia 30 de juny de 2023)
- Quota general: 120 euros (pagaments a partir del dia 1 de juliol de 2023)
- Quota per a estudiants i professionals de la salut titulats residents (MIR, FIR) (amb justificant d'aquesta condició): 60 euros

La inscripció dona dret a rebre la documentació del congrés, els cafès, els dinars de treball de divendres i dissabte i altres activitats generals programades.

El full d'inscripció (*s'adjunta a aquesta circular*) s'ha de remetre a la Secretaria del Congrés juntament amb el comprovant de la transferència bancària, on consti: Inscripció XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana i el nom i cognoms de la persona inscrita.

Secretaria del Congrés

REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona
Tel. 93 317 16 86
secretaria@ramc.cat
<http://ramc.cat/>

SEU DEL CONGRÉS

Casal Pere Quart

Rambla, 69. 08202 Sabadell

- **IBAN:** ES65 0182 4809 6102 0025 1470 (Titular: Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Entitat bancària: BBVA), fent constar com a concepte: Inscripció XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana i el nom i cognoms de la persona inscrita.





Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023

XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

Secretaria del Congrés: REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA
Carrer del Carme, 47 - 08001-Barcelona • Tel. 933171686 • secretaria@ramc.cat
Per a més informació: www.ramc.cat — www.historiamedicina.cat

FULL D'INSCRIPCIÓ

Nom:
Cognoms:
Adreça:
Població: Codi postal:
Telèfon:
DNI/Passaport: Edat < 30 anys: Sí No
Correu electrònic:
Situació laboral:
Estudiant Treballa Jubilat Altres
Centre de treball:
Data:

Dinarà al congrés el divendres dia 10: Sí No

Dinarà al congrés el dissabte dia 11: Sí No

Si presenta una comunicació oral, pòster o film curt, especifiqui:

Títol:

Autors:

Comunicació oral Pòster Film curt

Cal enviar aquesta butlleta, juntament amb el comprovant de la transferència bancària, a:

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana

Secretaria

Carrer del Carme, 47

08001 Barcelona

Telèfon: 93 317 16 86

Correu e: secretaria@ramc.cat

Transferència bancària a:

IBAN: ES65 0182 4809 6102 0025 1470 (Titular: Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Entitat bancària: BBVA), fent constar com a concepte: Inscripció XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana i el nom i cognoms de la persona inscrita.





Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023

XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

Secretaria del Congrés: REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA
Carrer del Carme, 47 - 08001-Barcelona • Tel. 933171686 • secretaria@ramc.cat
Per a més informació: www.ramc.cat — www.historiamedicina.cat

SEU DEL CONGRÉS

Casal Pere Quart

Rambla, 69, 08202 Sabadell

http://ca.sabadell.cat/CasalPereQuart/p/Pere_Quart_cat.asp



ALLOTJAMENT

Hotel Catalonia Sabadell

<https://www.cataloniahotels.com/ca/hotel/catalonia-sabadell>

Plaça Catalunya, 10-12
08206 Sabadell (Barcelona)
Tel. +34 93 727 92 00
Fax: +34 93 727 86 17

Correu e: sabadell@cataloniahotels.com

Les reserves es poden fer directament a l'hotel, preferentment per correu electrònic, fent constar que es participarà en el congrés, per tal de gaudir d'una tarifa especial (sabadell.reservas@cataloniahotels.com)



XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MÈDICINA CATALANA

Sabadell, 10 i 11 de novembre de 2023



PROGRAMA D'ACTES



XXII CONGRÉS INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA

“La història en ciències de la salut: del passat al present per projectar el futur”

PROGRAMA D'ACTES

CASAL PERE QUART

Rambla, 69

Sabadell

DIVENDRES, 10 DE NOVEMBRE DE 2023

8:30 - 9:00 REBUDA DE CONGRESSISTES

Lliurament de documentació

SALA D'ACTES

9:00 – 9:15 ACTE D'INAUGURACIÓ

Intervenien: **Josep Antoni Bombí i Latorre**, president de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya; **Joan Sala i Pedrós**, president del Comitè Organitzador i president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears; **Elena Guardiola i Pereira**, presidenta de la Societat Catalana d'Història de la Medicina; **Marc Soler i Fàbregas**, director de la Direcció General de Professionals de la Salut de la Generalitat de Catalunya; **Marta Farrés i Falgueras**, alcaldessa de Sabadell.

9:15 – 9:45 CONFERÈNCIA INAUGURAL

Presentació: **Josep Antoni BOMBÍ I LATORRE**

La figura d'Antoni Bosch i Cardellach.

Mercè RENOM I PULIT

9:45 – 11:00 **SIMPOSI: IMPACTE DE L'EPIDÈMIA DE GRIP DE 1918 AL VALLÈS**

Moderador: Antoni CASAGRAN I BORRELL

- **Esteve CANYAMERES I RAMONEDA.** *La grip de 1918 a Sentmenat.*
- **Ernest VILÀS I GALINDO.** *El combat contra les malalties endèmiques d'un poble pagès vallesà. Santa Perpètua de Mogoda 1900-1930.*
- **Mariona VIGUÉS I JULIÀ.** *La grip de 1918 a Terrassa.*
- **Rafael LUQUE I FERNÁNDEZ.** *La grip de 1918 a Sabadell.*

11:00 – 11:30 **Pausa - Cafè**

11:30 – 12:45 **SIMPOSI: ANTECEDENTS HISTÒRICS DE L'ODONTOLOGIA CATALANA**

Moderador: Josep MARIA USTRELL I TORRENT

- **Antoni BORRELL I RIBAS.** *Inici de la implantologia oral experimental a Sabadell.*
- **Maria Dolors CEPERUELO SÁNCHEZ.** *Anècdotes, curiositats i peculiaritats al llarg de la Història de l'Odontologia.*
- **Manuel A. MOREIRA FALCAO.** *Relaçao da Estomatologia entre Catalunya e Portugal.*
- **Pere RIUTORD SBERT.** *Innovacions en la pràctica odontològica a ses Illes Balears.*

12:45 – 14:00 **SIMPOSI: EL CATALÀ EN LA CIÈNCIA I EN LA PRÀCTICA SANITÀRIA**

Moderador: Joan SALA I PEDRÓS

- **Oriol RAMIS I JUAN.** *El Manifest de Prada, 50 anys després.*
- **Lluís CIFUENTES I COMAMALA.** *El receptari de Sabadell (de Joan Martina).*
- **Fèlix BOSCH I LLONCH.** *Del Diccionari Corachan als diccionaris enciclopèdics de medicina, passant pels vocabularis.*
- **Òscar ESCUDER I DE LA TORRE.** *El català en l'àmbit de la salut avui. Situació i propostes de millora.*

14:00 – 15:30 **Dinar**

15:30 – 17:00 **COMUNICACIONS**

SESSIÓ I A

SALA D'ACTES

Moderador: **Ferran SABATÉ I CASELLAS**

1. Josep BARCELÓ-PRATS, Neus SÁNCHEZ PIÉ

Apunts històrics sobre l'Hospital Militar de Tarragona (1713-1931).

2. Albert BIETE SOLÀ

Qui fou l'autor de la primera radiografia a l'Estat espanyol? La persistència en l'error.

3. Miguel HUESO, Silvia VEGA, Andreu FORASTER

Barcelona i el metge Emilio Rotellar a l'avantguarda mèdica. El naixement de la Nefrologia.

4. Josep Maria COMELLES, Josep BARCELÓ-PRATS

Entre la ficció i la realitat. Els hospitals catalans del segle XIX a les novel·les naturalistes de Lluís Suñé i Manuel Ciges.

5. Josep FARRÉS QUESADA, Roque LUCAS SÁNCHEZ

La situació sanitària de Sabadell en quatre moments històrics. Del 1789 al 2022.

6. Àngel Manuel HERNÁNDEZ CARDONA

Les llevadores d'Esparreguera del segle XIX i primera meitat del XX.

7. Carles HERVÁS PUYAL, Lluís WILLAERT GARCÍA

Sanitat i arquitectura: Joan Rubió i Bellver i el Sanatori del Tibidabo.

SESSIÓ I B

AUDITORI

Moderadora: **Josepa TORRES I FONT**

1. Flora MOYA TEIXIDÓ, M. Dolors CASTELLÀ CAHIZ, Pere PALLARÈS MANERO, Núria BONET BONET, Josep GASSÓ CIURET, Antoni SALVADOR PLAYÀ, Sílvia CALVO ALONSO, Enric FUSTÉ NEBOT, Rosa M. CLARET ROSET, Sonia GARCÍA GARCÍA, Rosa CORTADELLAS COLET

El banc de sang de l'Hospital Mútua de Terrassa. Una iniciativa pionera.

2. Mercè PARÍS-CARLOTA, María José SÁNCHEZ-LÓPEZ, Josep Maria CATALAN-BORRÀS, Jordi DELÀS-AMAT

De germanes de la caritat a diplomades en Infermeria. Transició a l'Hospital del Sagrat Cor, 1879-1980.

3. Fernando PARRILLA VALERO

La pesta de 1648-1654 a Catalunya en el context de les crisis de subsistència.

4. Joan Carlos RIERA SOCASAU

Es lheuadores dera Val d'Aran. 1669-1955. Ajudar a nèisher e ajudar a pujar tàth cèu.

5. Guadalupe SÁNCHEZ-RUEDA, Susana SANTOS-RUIZ

Recuperant el passat a la llum de les històries de vida: l'Escola Epione de Sabadell i les seves infermeres.

6. Enric SIRVENT RIBALDA

Seixanta anys de fisioteràpia catalana. Dels soterranis de l'Hospital Clínic a l'èxit d'una professió.

7. Miquel Àngel LIMÓN PONS, Josep CUELLO SUBIRANA

La introducció dels raigs X a l'illa de Menorca i la labor antituberculosa del doctor en medicina Simon Vidal Sintas (1899-1950).

SESSIÓ I C

SALA 4

Moderadora: Clara IZARD I GAVARRÓ

1. Lluís BOHIGAS SANTASUSAGNA

Jordi Gol i el pensament sanitari a la transició (1975-1981).

2. Miquel BRUGUERA CORTADA

Els premis d'Excel·lència del Col·legi de Metges de Barcelona. El gènere dels membres dels jurats influeix en la proporció de premis i premiades.

3. Jacint CORBELLA I CORBELLA

Sobre alguns aspectes toxicològics en l'obra de Bernardo A. Houssay (1887-1971).

4. Francesc CREMADES RODRÍGUEZ

Francesc Terrades (1590), introductor del concepte de contagi de Fracastoro en l'àmbit del català.

5. Edelmira DOMÈNECH-LLABERIA

Entorn de l'obra de Jeroni de Moragas, psiquiatre infantil (1901-1965).

6. Elena GUARDIOLA I PEREIRA

Francesc Llagostera i Sala (1831-1885), metge, escriptor i folklorista català.

17:00 – 17:30 **Pausa - Cafè**

17:30 – 19:00 **COMUNICACIONS**

SESSIÓ II A

SALA D'ACTES

Moderadora: **M. Àngels CALVO I TORRAS**

1. Elena GUARDIOLA I PEREIRA, Josep Eladi BAÑOS I DíEZ

L'epidèmia de grip de 1918 i altres malalties a El quadern gris de Josep Pla. Anàlisi contextualitzada.

2. Miguel MARCO IGUAL

Antoni Grinyó Garriga (1903-1973), un neurocientífic catalán en el exilio norteamericano.

3. Anna RAMIÓ JOFRE, Carme TORRES PENELLA

Carmen Noguera, infermera, filla i neta d'hospitalers d'Olot.

4. Maríablanca RAMOS R. DE VIESCA, Carlos A. VIESCA Y TREVIÑO

Antoni Oriol i Anguera y sus aportaciones a la Medicina y la Antropología Médica.

5. Josep SAURET PONT

Jaume Sauret Guasch. Biografia d'un psiquiatre del POUM.

6. Josep TARRÉS

El «Doctor» Marín, un republicà emboscat a les Guillerries: noves dades de la recerca.

7. Josep TOMÀS MONSERRAT

El pensamiento regionalista de Bernat Riera (1898).

SESSIÓ II B

AUDITORI

Moderador: **Carles HERVÁS I PUYAL**

1. Joan MARTÍNEZ BENALET

La pandèmia de covid-19 a Andorra: aspectes diferencials.

2. Lluís BURGUÉS MONSERRAT

La professió mèdica al Principat d'Andorra durant el segle XX.

3. Joan Albert MIJARES I GRAU

La cirurgia al Principat d'Andorra

4. Àngels MACH BUCH

Les aportacions de l'exili català a la sanitat d'Andorra: el cas del Dr. Josep Estadell i Arnó.

5. Sara ESQUÉ BOLDÚ, Montserrat ALDOMÀ GÓMEZ, Mònica DURAN BERTRAN

L'evolució dels estudis d'infermeria al Principat d'Andorra.

SESSIÓ II C

SALA 4

Moderadora: Anna Maria BONAFONT I CASTILLO

1. Anna Maria ESTER I CONDINS

L'hospital de la Santa Creu de Vic. Els procuradors del segle XIV-inicis del XV.

2. Lluís GUERRERO I SALA

El canonge Mulet (Manresa, †1428). Mort, resurrecció i paleopatologia.

3. Jaume MERCANT I RAMÍREZ

Introducció a la protofarmacologia. Sistemàtica metodològica per a l'estudi d'antigues farmàcies.

4. Joan PUJOL I ROS

Editors i impressors de l'obra d'Andreas Vesal (segle XVI).

5. José M. SIMÓN-TOR, Guillermo SIMÓN-CASTELLVÍ, José M. SIMÓN-CASTELLVÍ, Sara Isabel SIMÓN-CASTELLVÍ, Cristina SIMÓN-CASTELLVÍ, Esteban PERTEJO-FERNÁNDEZ

Llorens Badoç (1462-1485), important protofísic de Ferran II d'Aragó.

6. Carlos A. VIESCA Y TREVIÑO, Maríablanca RAMOS R. DE VIESCA

Ramon Llull y la medicina.

DISSABTE, 11 DE NOVEMBRE DE 2023

9:30 – 11:15 **COMUNICACIONS**

SESSIÓ III A

SALA D'ACTES

Moderador: Lluís GUERRERO I SALA

1. Josep Antoni BOMBÍ LATORRE

Aportacions a la història del Diccionari Enciclopèdic de Medicina. Del romanticisme al professionalisme.

2. Miquel Àngel CALDERÓ I SOLÉ, Carme TORRES I PENELLA

La transformació professional de sagnador a practicant al segle XIX.

3. M. Àngels CALVO TORRAS, E. Leonardo AROSEMENA ANGULO

Una sola salut: passat, present i futur.

4. Ida CARRAU I BUENO, Joan PUJOL I ROS

L'art funerari en la medicina i la farmàcia catalanes.

5. Carme CLUSELLAS PAGÈS, Míriam OVIEDO SÁNCHEZ, Àlex PORTA TALLANT, Josep M. VILASECA LLOBET

El patrimoni bibliogràfic de la farmàcia de l'antic Hospital Santa Caterina.

6. Sara FAJULA COLOM

Col·lecció d'orles de les promocions mèdiques a Barcelona, segles XIX-XX.

7. Elena GUARDIOLA I PEREIRA, Oriol RAMIS I JUAN

Aproximació a l'estudi de l'epidèmia de grip de 1918 a la Vila de Sarrià.

SESSIÓ III B

AUDITORI

Moderador: Josep M. VILASECA I LLOBET

1. Amèlia GUILERA ROCHE, Carme VILA GIMENO, Anna RAMIÓ JOFRE, Marta PERPIÑÁN ARIAS, Blanca VIRÓS I PUJOLÀ, Francisca PAVÓN RODRÍGUEZ, Paola GALBANY ESTRAGUÉS, Maria ROMEU LABAYEN

Persones objecte d'estudi: un descriptor del thesaurus del projecte "Preservem la memòria". Possibilitat de col·laboració amb altres col·legis professionals.

2. Francesc CLOSA SALINAS

L'Odontologia militar republicana durant la Guerra civil espanyola. El cas de l'Exèrcit de l'Est.

3. Maria Lluïsa LATORRE CASELLAS

Guaridores en zones aïllades de les Guèlles, segles XIX-XX.

4. Fernando PARRILLA VALERO

L'organització de la sanitat marítima a Catalunya en el context epidemiològic de l'Espanya il·lustrada.

5. Miquel PASTOR TOUS, Miquel AMENGUAL BIBILONI

El fons documental de la pesta del llevant de Mallorca de 1820. Un llegat a l'abast de tothom.

**6. Marta PERPIÑÁN ARIAS, María José SERRANO SERRANO,
Francisca PAVÓN RODRÍGUEZ, Miguel Ángel GIMÉNEZ LAJARA**

El tesaurus d'infermeria vinculat al projecte "Preservem la memòria".

7. Paloma RUIZ VEGA

La fiebre amarilla en 1820, por Manuel Gil, de las academias, Médica de Barcelona y de Medicina de Cádiz.

SESSIÓ III C

SALA 4

Moderadora: Àngels MACH I BUCH

1. Arnau ROSET SERRA, Miquel BRUGUERA CORTADA

La pràctica mèdica en els retaulons pintats els segles XVIII i XIX.

2. Paloma RUIZ VEGA

Epidemias y economía en Barcelona en 1871, por Carlos Ronquillo, académico corresponsal de la Real Academia de Medicina y Cirugía de Cádiz en Barcelona.

3. Ferran SABATÉ CASELLAS, Josep M. CALBET CAMARASA

Sanitaris en la Renaixença literària del català.

4. Andreu SEGURA BENEDICTO

Els orígens de la Salut Pública i de l'Epidemiologia i les seves relacions amb la clínica (una proposta de recerca).

5. Lorena Lourdes TEJERO VIDAL

Nociones de Puericultura. Un análisis comparativo entre el "Programa del Nen Sà" i los cuidados del Dr. Josep Roig i Raventós de 1923.

6. Maria TORMO-SANTAMARIA, Josep BERNABEU-MESTRE

La transició gastronòmica valenciana i la configuració del patrimoni culinari tradicional com a llegat de futur.

7. Blanca VIRÓS I PUJOLÀ, M. del Carme OLIVÉ FERRER, Montserrat VENTURAS NIETO, Paola GALBANY ESTRAGUÉS, Encarna GÓMEZ GAMBOA, Enric MATEO VILADOMAT

Preservem la memòria. Repositori d'entrevistes per a la preservació de la memòria oral de les infermeres de Barcelona.

11:15 – 11:45 **Pausa – Cafè**

11:45 – 13:15 **SIMPOSI: LES NOVES NECESSITATS SANITÀRIES DERIVADES DE LA GUERRA CIVIL**

Moderadora: Anna ESTER I CONDINS

- **Carles HERVÁS I PUYAL.** *La xarxa hospitalària catalana durant la Guerra Civil.*
- **Esteve DEU I BAIGUAL.** *La sanitat a Sabadell durant la Guerra Civil.*
- **Cinta SADURNÍ I BASSOLS.** *Infermeria i Brigades Internacionals als hospitals de Vic.*
- **Carola DURAN I TORT.** *La figura de Frederic Duran i Jordà.*

13:15 – 14:00 **CONFERÈNCIA DE CLAUSURA**

Presentació: Joan SALA I PEDRÓS

Digitalització, intel·ligència artificial i la nova revolució tecnològica en medicina.

Genís ROCA I VERARD

14:00 – 14:15 **CLOENDA DEL CONGRÉS**

Paraules de comiat, a càrrec de **Josep Antoni Bombí i Latorre**, president de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, i de **Jacint Corbella i Corbella**, president d'honor del Congrés.

14:15 – 15:45 **Dinar**

16:00 – 17:30 **Visita cultural guiada pel centre històric de Sabadell** (Opcional)

Amb la col·laboració de:

